

ÇEVİRİ VE TEKNİK İLETİŞİM: HANGİSİ TAVUK HANGİSİ YUMURTA?*

Patricia MINACORI – Lucy VEISBLAT

Öz

Çeviri, kaynak dilde bir belge ile başlar ve hedef dilde aynı anlama gelen bir başka belge olarak son bulur. Teknik iletişim, bir belgeyi en baştan tek bir dilde tasarlamayı ve yazmayı gerektirir. "Çeviri mi yazı mı daha önce gelir?" sorusunun cevabı ise nispeten açıktır – belgenin çevrilebilmesi için önce yazılması gerekmektedir. Ancak, çeviri ve teknik iletişime birer meslek olarak bakıldığında ve profesyonellerin nasıl yetiştirildiği incelendiğinde, cevap o kadar da net değildir. Amerika Birleşik Devletleri'nde çevirmenler ve teknik iletişimciler farklı niteliklere, farklı becerilere- özellikle farklı dil becerilerine - ve farklı alanlarda eğitime sahiptir. Ancak son zamanlarda bu iki alan arasında gözle görünür bir yakınlaşma olmuştur. Avrupa'da ve daha spesifik olarak Fransa'da, teknik iletişimci mesleği ve ilgili akademik programlar oldukça yenidir. Teknik iletişim alanındaki birçok kişi mesleğe çeviri alanından geçmiştir. Bu nedenle bu yakınlaşma çok daha büyük olarak algılanır. Bu makalenin amacı, çevirmenler için mevcut Avrupa Çeviride Yüksek Lisans (EMT) yeterlilik listesine dayalı olarak çevirmenlerin ve teknik iletişimcilerin yeterlilikleri veya becerileri hakkında karşılaştırmalı bir çalışma başlatmaktır. Bu çalışmanın amacı, teknik iletişimciler için temel becerileri tanımlamak, çevirmenlerin yetkinlikleri ile ne ölçüde örtüştüğünü incelemek ve nihayetinde teknik iletişim eğitim programları için bir referans oluşturmak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İletişim Tekniği, Yeterlilikler, Araştırma, Yakınlaşma, Teknik İletişim, Çeviri, Beceriler, Anket.

Date Received (Geliş Tarihi): 05.06.2022

Date Accepted (Kabul Tarihi): 30.10.2022

* Çeviren: Yaşar AKGÜN. Lisans Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü (Kütahya, Türkiye), e-posta: yasar.akgun0@ogr.dpu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8728-2615. Bu makalenin ilk yayımına ait bilgiler şöyledir:

Patricia Minacori – Lucy Veisblat, "Translation and Technical Communication: Chicken or Egg?" *Meta: Journal des traducteurs*, 55/4 (2010): 752-768.

Giriş

Çeviri, kendimizi bildiğimizden beri var olan oldukça köklü bir eylemdir. Keza aynı köklü olma durumu, teknik iletişim için de geçerlidir. İnsanoğlunun gemi inşa etmek, bina dikmek, ticari faaliyette bulunabilmek için iletişime ihtiyaç duyduğu andan itibaren, günümüzdeki halinden oldukça farklı olsa da yazılı iletişim toplumdaki yerini bulmuş oldu.

Fransa’da çeviri olgusu teknik iletişim olgusundan daha önce bilindiğinden ve teknik iletişim eğitiminin gelişim şekline göre, kimi zamanlar teknik iletişimin çeviriden doğduğu iddia edilmektedir. Ancak bir belgenin çevrilebilmesi için önce yazılması gerekir. Bu nedenle, tavuğun mu yoksa yumurtanın mı önce çıktığı sorusu hala çözülmeyi beklemektedir.

Makalede bu soruyu yeterlilikler açısından ele almaya karar verdik. Esasen, bu analizin amacı aşağıdaki sorulara cevap aramaktır:

- Teknik bir iletişimci için hangi yeterlilikler gereklidir?
- Bu yeterliliklerin hangileri asgari düzeyde olması gereken yeterliliklerdir?
- Çevirmenlerin edinçlerinden farklılar mı ve eğer öyleyse, ne şekilde?¹

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’daki farklılıkları vurgulayarak iki mesleğin kısa bir tanımıyla başlayacağız. Avrupa’da bu alandaki gereksinimler bir sonraki aşamada ortaya çıksa da Amerika Birleşik Devletleri’nde teknik iletişim çok daha önceden ortaya çıkmıştı. Aynı şekilde akademik programlara yaklaşım da bir kıtadan diğerine farklılık göstermektedir. Kuzey Amerika’daki yazma programları, dil bölümlerine ait olan çeviri programlarından oldukça ayrı olup, genellikle İngilizce veya mühendislik bölümlerinde yer alır. Ancak Avrupa’da hem yazma hem de çeviri programları dil bölümleri içinde yer alma eğilimindedir. Bazı uzmanlar iki alan arasında ve dolayısıyla akademik programlar arasında bir yakınlaşmayı önermektedir ve bu makalede söz konusu yakınlaşmanın, teknik iletişim olgusunun dil uygulamalarından bir tanesi olarak görülen Fransa’da zaten halihazırda var olduğu gösterilecektir.

Avrupa Birliği Çeviri İşleri Müdürlüğü’nün (DGT) yayınladığı belgeyi incelemeye ve Avrupa Yazılı Çeviri Yüksek Lisans Programı (EMT) kapsamındaki çevirmenlerden aranan asgari edinçleri teknik iletişimcilerden beklenen asgari becerilerle karşılaştırmaya başladık.

¹ Ülkemizdeki değerli çeviribilimciler “translation competence” tanımını “çeviri edinci” olarak nitelemişlerdir. Bu nedenle makalede, İngilizce “competence” kelimesi bağlam göz önünde bulundurularak kimi zaman “edinç” kimi zaman “yetkinlik” olarak çevrilmiştir.

1. Teknik Çeviri ve Teknik İletişim – Tanımlamalar

Teknik çeviri ve teknik iletişim alanlarındaki gözlemlere dayanarak, bu makale için referans olarak aşağıdaki açıklamaları önermekteyiz: çeviri bir dilde bir belge ile başlar ve başka bir dilde aynı anlama gelen bir belge ile biter; teknik yazı ise, bir belgeyi tek bir dilde sıfırdan tasarlamayı ve yazmayı gerektirir.

Bu açıklamalar, iletişimin her iki meslek için de temel amaç ortak paydalarını; çeviride birden çok dil varken teknik yazıda yalnızca bir dil olması gibi farklı unsurları da ortaya koymaktadır.

1.1. Çeviri Paradigmaları

Çeviri, minimal bir pratik veya teorik analizden, hem eylem hem de nihai ürün için aynı kelime kullanıldığından, çoklu bakış açılarına göre farklı algılanabilir.

Artzamanlı olarak, çeviri belirli paradigmlar altına yerleştirilebilir. Kuhn (1963/1983) paradigmayı, problemlerin nasıl anlaşılması gerektiğine dair bilim insanları tarafından paylaşılan inançların bir toplamı olarak tanımlamıştır. Bir devrim ise meydana gelerek yeni bir paradigmaya yol açabilir. Ancak, eski paradigmaya geri dönen veya yeni bir paradigmanın önünü açan paradigma savaşları da söz konusu olabilir. Batı dünyamızdaki çeviri tarihini ele alırsak (Ballard 2007), söz konusu devrim aşağıdaki örnekler arasında görülebilir:

- İncil'in ilk çevirilerinde kabul edilen, Tanrı'nın sözlerine sadık kalabilmek için sözcüğü sözcüğüne çeviri paradigması;
- Özellikle Cicero'nun sözcüğü sözcüğüne çeviriyi yererek, hatiplerin tarzlarına saygı duymak gerektiğini vurgulayan “De Oratore” adlı eseriyle beraber, aynı duyguyu yaratma paradigması;
- Kutsal Kitap'ın yeni Latince versiyonunda (MS 385 ve 420) Aziz Hieronymus tarafından öne sürülen ve sözcüğü sözcüğüne çeviriden ziyade kaynak metindeki duyguların öncelik kazandığı anlamına göre çeviri paradigması;
- Etienne Dolet'in beş çeviri kuralı (1540) ile birlikte sözcüğü sözcüğüne çeviriyi yeren ve asıl önemli olanın yazarın amacını ve niyetini yansıtmak olduğunu öne süren bir amaç paradigması;
- Nicolas Perrot d'Ablancourt tarafından başlatılan ve metnin yeniden yaratılmasının savunulduğu, sözde Fransız hareketi “les Belles Infidèles” (“Sadakatsiz Güzellikler”) ile yaratılış paradigması;
- Romantik dönemde kaynak metne sadakat paradigması (Ballard 1999)
- Levy'ye (1967/2000) atfedilen ve pragmatik çeviri konusunu ön plana çıkaran karar paradigması.

Yukarıdaki paradigmlar üç yönde bir sarkaç hareketi olarak da görülebilir: ilkinde yazar büyütülür, ikincisinde alıcı ön plandadır, üçüncüsünde ise çeviri, ilk iki yönden tamamen ayrı ve özerk bir şekilde yaratıcı bir metin haline gelir.

Bazı uzmanlara göre çeviri de durağan olmayan bir olgudur (Boulanger, 2004: 58)

Son otuz yılda çeviri özgürleşti, özgüven kazandı, günden güne dilbilimin bilimsel etkisi altından çıktı ve diğer beşerî bilimlerle disiplinlerarasılığın yolunu açtı (Bizim çevirimiz).

Teknik iletişim, çeviri ile güçlü disiplinlerarası bağlantıları olan beşerî bilimler arasında üst sıralarda yer almaktadır.

1.2. Teknik İletişimin Kısa Tarihi

Her ne kadar teknik yazının tarihini Mısır veya Roman Antik Çağı'na kadar sürebilmek mümkün olsa da, modern teknik iletişimin doğuşu İkinci Dünya Savaşının hemen sonrasına tekabül etmektedir.

O'Hara'nın (2001) belirttiği gibi, teknoloji daha karmaşık hale gelip standart prosedürler ve açıklamalar gerektirdiğinde, "Teknik Yazar" ünvanı ortaya çıkmıştır. Özellikle de ordu tarafından yayınlanan şartnameleri (askeri tedarik antlaşmaları) anlayan ve bunlara göre yazı yazabilecek teklif ve teknik yazarlarına ihtiyaç duyulmuştur.

1947'de William Shockley, John Bardeen ve Walter Brattain tarafından transistörün icadı, bilgisayara öncülük eden, en bilinen uygulaması baskılı devre olan ve teknik iletişimde yeni türler için ihtiyaç yaratan bir alan açmıştır. Kullanma veya kurulum kılavuzları, bu yeni türlere birkaç örnektir. Sadece bilgisayar endüstrisinde değil, aynı zamanda havacılık, otomobil veya tüketim malları endüstrisi gibi diğer alanlarda da devam eden teknolojik gelişmeler dalgası, kısa sürede dernekler bünyesinde bir araya gelerek mesleklerini geliştirme ve savunma gereksinimi duyan teknik yazarların sayısında önemli bir artışa yol açmıştır.

Bu durum, 1953'te teknik yazı pratiğini geliştirmekle ilgilenen iki örgütün kurulmasına yol açtı: Teknik Yazarlar Derneği ve Teknik Yazarlar ve Editörler Derneği. 1957'de bu kuruluşlar, mevcut Teknik İletişim Derneği'nin (STC) öncülü olan Teknik Yazarlar ve Editörler Derneği'ni oluşturmak üzere birleşmiştir. Makalemizde bu artzamanlı değişimi takip ederek, daha çağdaş terimler olan *teknik iletişimci* ve *teknik iletişim* terimlerini tercih edeceğiz.

Elli yıl sonra meslek çok farklı biçim ve türlere bürünmüştür.

– Daktilolardan kelime işlemcileri ve masaüstü yayıncılıklarına; standart işaretleme dillerinden HTML ve XML editörlerine kadar yeni araçlar ve elektronik yayıncılık, web tabanlı dökümantasyon, e-öğrenme platformları gibi yeni yayıncılık ortamları zaman içinde teknik yazarlar için birçok farklı ünvan

üretmiştir. Bu ünvanlardan bazıları teknik iletişimci, metin yazarı, kullanıcı bilgi mühendisi, öğrenme ürünü mühendisi, editör web yöneticisi, bilgi mimarı ve geçtiğimiz yıllarda ortaya çıkan içerik strateji uzmanıdır.

Küresel ekonomideki en yeni trendlerden biri de, nüfusunun büyük çoğunluğunun ikinci ana dili İngilizce olan, gelişmekte olan ülkelere teknik yazıların dış kaynak olarak kullanımınıdır. Örneğin Hindistan, Hintçeden sonra İngilizcenin yaygın olarak konuşulduğu, okunduğu ve yazıldığı ülke olarak bu bakımdan en bariz ülkedir. Batı dünyasındaki teknik iletişim tarihi ise, teknik iletişimcilerin tasarım ve yazma becerilerinden proje yönetimi ve düzenleme becerilerine doğru bir kaymayı kapsar.

Yukarıda belirtilen araçlar, beceriler, ünvanlar ve ortamlar, teknik iletişimin deviniminin gözlemleri olarak yorumlanabilir. Tüm bu devinimlere, STC'nin (Teknik İletişim Derneği) "ABD dışı yerler"deki bölge kuruluşları, Intecom ve TC Avrupa gibi uluslararası kuruluşlarla beraber teknik iletişimin dünya çapındaki yayılımı da eklenebilir. Aynı zamanda TC Avrupa, bir şemsiye organizasyon olup aşağıdaki ulusal kuruluşları da kapsamaktadır:

- Almanya'da TEKOM (henüz 1978'de kurulmuştur)
- Birleşik Krallık'ta ISTC
- Çek Cumhuriyeti'nde CSVTK
- Fransa'da CRT
- İtalya'da COM&TEK
- İsveç'te FTI
- İsviçre'de TECOM Schweiz
- Hollanda'da STIC
- İsveç'te STVY
- Portekiz'de APCOMTEC

Ancak teknik iletişimin varlığının yarım yüzyıllık gözlemi şudur ki, mesleğin artan uluslararasılaşmasına rağmen, İngilizce, teknik iletişim için dünya çapında en sık kullanılan dil olma özelliğini korumaktadır ve birkaç istisna dışında, tek dildir. Öyle ki ABD özelinde başka bir dil kullanılmamaktadır.

Bu son gözlem, teknik çeviri ile teknik iletişim arasında vurguladığımız ayrımında çok önemlidir.

2. Avrupa'da Çeviri ve Teknik İletişim

Avrupa'da her iki meslek tarihsel ve gelişimsel olarak farklıdır. Ancak bu iki meslekten her biri, kullanıcı bilgisi ihtiyacının bir parçası haline gelmiştir.

2.1. Avrupa'da Çeviri İhtiyacı

Uluslararası örgütlerin ortaya çıkışı ile çeviri okullarının kurulması arasında bir paralellik kurulabilir. Milletler Cemiyeti genel merkezini 1929'da Cenevre'de kurdu ve Ecole de Traduction et d'Interprétation (ETI) 1941'de aynı şehirde açılmıştır. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu oluşturan antlaşma 1958'de yürürlüğe girdi ve bununla beraber yeni çeviri okulları ortaya çıkmıştır. Bu çeviri okulları resmi dilleri tanımlayan ilk Avrupa bildirisinin teşvik ve teşrifleri ile kurulmuştur. Aynı yıl söz konusu bildiri Hollandaca, Fransızca, Almanca ve İtalyancayı da resmi dil olarak tanımıştır. Bu başlıca çeviri okullarından üçü aynı zaman aralığında kurulmuştur. Ecole Supérieure de Traduction et d'Interprétation (ESIT ve Institut Supérieur d'Interprétation et de Traduction (ISIT) 1957'de, her ikisi de Paris, Fransa'da); ve Institut Supérieur de Traduction et d'Interprétation (ISTI) 1958'de Brüksel, Belçika'da (Froeliger, yayınlanacak) kurulmuştur.

Sermayenin, malların, hizmetlerin ve insanların serbest dolaşımını sağlayan Avrupa Birliği Antlaşması (1992) çeviriye bir başka ivme daha kazandırmıştır. Fransa'daki dört büyük üniversite, Paris Diderot–Paris 7 (1990), Rennes II (1990), Strasburg ve Grenoble II (1992), Antlaşma'nın ileride çevrilecek belgelerin hacimleri üzerindeki sonuçlarını öngörmüşlerdir:

Avrupa'da öğretimlerin birleştirilmesi de 1999 yılında Bologna Deklarasyonu süreciyle sağlanmıştır. Sürecin ilk amacı, yüksek öğrenimi üç aşamaya (Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora) ayırarak Avrupa diplomalarına büyük bir görünürlük kazandırmak ve Avrupa içerisinde hareketlilik sağlamaktır.

Son on yıldır, Fransız Eğitim Bakanlığı müfredatı profesyonelleştirme ve öğrencileri kariyerlerine daha iyi hazırlama ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Birçok dil bölümü, çeviri bölümlerini kendi alanlarında profesyonelleşmeye giden en belirgin yol olarak görmüştür ve bu, beş yıl içinde 46 farklı çeviri programının kurulmasına yol açmıştır. Bu durum gereğinden fazla çeviri programı anlamına geldiğinden, söz konusu meslek için çok da iyi bir durum gibi durmamaktadır. Bu yeni programlardan çok azı Avrupa Birliği'nin (AB) ve Yazılı Çeviri Yüksek Lisans (EMT) Tercüme Genel Müdürlüğü'nün Avrupa dillerinde belirlenen kriterlerini karşılamaktadır.

Yazılı Çeviri Yüksek Lisans (EMT) Programı.

Özellikle 2004 ve 2007'de Birlikteki genişlemeyle beraber, toplam üye ülke sayısı 27'ye ve dil sayısı ise 23'e çıkmıştır. Bu bakımdan AB'de yüksek nitelikli çevirmenlere duyulan ihtiyaç artmaya meyillidir. Örgütün şimdiki hedefi ise, önemli dillerin etkin kullanımını baz alarak 231 farklı dil çiftinde

yetkin çevirmenler istihdam etmek ve önümüzdeki yıllarda mevcut çevirmenlerin emekli olması nedeniyle bu çevirmenlerin yerlerini doldurmaktır. EMT etiketi, AB tarafından Avrupa'da yüksek profesyonel standartlarda çevirmen yetiştiren üniversitelere dört yıllığına verilir. Tercüme Genel Müdürlüğü, bu zorluğa dikkat çekmek için çeşitli konferanslar düzenlemiştir. Aday üniversitelerden EMT programına girmeleri için yapılan çağrıya cevap vermeleri istenmiştir ve 2009 yılında, Paris Diderot da dahil olmak üzere yedisi yalnızca Fransa'da olmak üzere 34 Avrupa programı seçilerek dört yıllığına üye olmuşlardır.

Teknik çeviri ve teknik iletişim mesleklerindeki becerileri karşılaştırdığımızda, yeterlilikler listesini dikkate almak oldukça ilgi çekici olacaktır.

2.2. Bugün Fransa'da Teknik İletişim – Yeni Bir Meslek

Fransa'da ve aslında çoğu Avrupa ülkesinde, bir beceri ve meslek olarak teknik iletişim, seksenlerin ortaları veya doksanların başlarında, yani ABD'de ilk ortaya çıkmalarından neredeyse 50 yıl sonra ve teknik çeviriden çok daha sonra ortaya çıkmıştır.

Fransa'da iki dernek, STC France (1991) ve Conseil des Rédacteurs Techniques, yani CRT (1992), meslekleri için güç toplama, mesleklerini bilinir hale getirme ve becerilerini pazarlama ihtiyacını gören profesyoneller tarafından kurulmuştur.

Şirketler, kullanıcı dostu dokümantasyon talebi ve genel değerlendirmede kriter olarak görünen ürün dokümantasyonunun kalitesi ve kullanılabilirliği ile karşı karşıya kaldıklarından dolayı, özellikle de son on yıldır yetkin teknik iletişimcilere ihtiyaç duymaktadırlar.

Sektörde teknik iletişimciler olarak tanımlanan pozisyonların eksikliği, muhtemelen insanları mesleğe hazırlayan mesleki programların eksikliğiyle de bağlantılıydı. Bunun nedenlerinden birinin de, Fransız eğitim sisteminin haklı olarak tüm eğitim seviyelerinde ve tüm disiplinlerde yazma becerilerine verdiği önem olabileceğini düşünüyoruz. Pek çok şirket ve departman yöneticisinin mezun olduğu elit mühendislik ve yönetim okulları olarak nitelendirilebilecek Grandes Ecoles sisteminden gelen mühendislerin yazmayı iyi bildiği ve sadece mühendislerin, ürünlerin karmaşıklığını kullanıcılara açıklamak için gerekli teknik bilgiye sahip olduğu yerleşmiş bir kabuldür. Elbette durumun böyle olmadığını ve iyi yazma becerilerine rağmen mükemmel mühendislerin çoğunun pedagojik becerilere veya özel bir eğitim almadıkları sürece olaylara kullanıcının bakış açısından bakma becerisine sahip olmadığını biliyoruz.

Fransa'daki teknik iletişim programları iki kategoride sınıflandırılabilir:

- Teknik yazı modülleri içeren çeviri, iletişim ve multimedya geliştirme programları;

– Teknik Yazma konusunda belirli programlar (UTC Compiègne, Limoges, Clermont-Ferrand, Paris Diderot-Paris 7).

2.3. Paris Diderot'ta Çeviri ve Teknik İletişim Arasındaki Bağlantılar

Paris Diderot'daki çeviri programı 1990 yılında kurulmuştur. O zamanlarda “DESS Industrie de la langue et traduction spécialisée (ILTS)” olarak adlandırılmıştır, DESS ise “Diplôme d'études supérieures spécialisées” anlamına geliyordu. Bologna Süreci ile Master derecesi olmuşlardır.

Program, en başından beri, Fransız Hükümeti tarafından gençler arasındaki yüksek işsizlik oranıyla mücadele etmek için uygulamaya konulan çıraklık sistemi üzerine inşa edilmiştir. Paris Diderot çeviri programı, Fransa'da bu eğitim düzeyinde bir öncü olmuştur. Bu durum, şirketlerin ve Uygulamalı Diller bölümlerindeki eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulunan vizyoner bir kadın Claudie Juilliard'ın uğraşları neticesinde söz konusu olmuştur.

1999'da DESS ILTS'i RTMI Teknik yazma programının kuruluşu takip etmiştir, daha sonra da CDMM (Conception de document multilingue multimédia) haline gelmiştir.. Yaklaşım birkaç bakımdan ilginçtir:

- Program, bir Uygulamalı Diller bölümünde faaliyete geçti ve bu da teknik uzmanlıktan dil uzmanlığına doğru kayan bir geçişi göstermiştir;
- Eğitimli teknik yazarlara yönelik talep, o zamana kadar ILTS programındaki çeviri öğrencilerinden yazma işlerini halletmelerini talep eden şirketlerin bizzat kendilerinden gelmiştir;
- Programın içeriği, şirketler ve öğrencilerin gelecekteki işverenleri ile beraber dizayn edilmiştir.

ILTS ve CDMM adındaki bu iki programın amacı:

- Firmalardan gelen bir talebi önce çeviri, sonra teknik yazı ile karşılamak;
- Yüksek istihdam oranı gösteren istatistiklerle (mezuniyetten 3 ila 6 ay sonra %100'e kadar istihdam edilme oranı) öğrencilere iyi iş fırsatları sunmak;
- Özellikle stajyerlik yasaları ve kuralları kapsamında, İlkinde on yıllık süre içerisinde edinilen geri bildirimini ikinciye aktararak çeviri ve teknik yazı programları arasında bir yakınlaşma yaratmak;
- Çeviri ve teknik iletişimin iki sektöründe de araştırma programları başlatmak.

Bu iki programın yakınlığı ve iletişim programının tarihçesi, Tavuk mu Yumurta mı sorusuna cevap olacaktı. Ancak cevabın görüldüğü kadar net olmadığını daha sonra göstereceğiz.

3. Çeviri ve Teknik İletişimde Yaklaşımlar

Çeviri ve teknik iletişim üzerine bir anketin sonucunda, Maylath, Gneccchi, ve ark. (2007), Kuzey Amerika endüstrisinde iki mesleğin artan yakınlaşmasını gözlemlemiş, bunu bir katma değer olarak algılayarak bu alanlardaki akademik programlarda daha büyük bir yakınlaşmaya ihtiyaç duyulduğunu öne sürmüşlerdir. Avrupa'da da bir anket yapılmış ve sonuçlar iki alanın endüstrideki benzer yakınlaşmasını bir kez daha ortaya koymuştur. Söz konusu yakınlaşma Avrupa akademisinde halihazırda bilinmekle beraber, var olan çeviri programlarına paralel olarak Uygulamalı Diller bölümlerinde teknik iletişim programlarının ortaya çıkışıyla beraber bu yakınlaşma kendini belli etmiştir.

Yazarlar yakınlaşma konusuyla alakalı makalelerinde 1994 yılında Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşmaları (NAFTA), GATT Anlaşması'nın yeniden müzakere edilmesinden sonra 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurulması gibi birbirini takip eden anlaşmaların ve AB'nin genişlemesi nedeniyle, uluslararası ticaret büyük ölçüde genişlediğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, ticareti yapılan ürünlerle bağlantılı olan teknik belgelerin de hacmi artmıştır. Bu nedenle 90'lı yıllarda çeviri ve teknik iletişime olan talep hızla artmıştır.

Çeviri ve teknik iletişime büyük bir ivme kazandıran iki unsurun bir araya geldiğine inanmaktayız: 80'lerin ortalarında yazılımın yerleştirilmesi konusuna artan ilgi ve 90'larda internet sunucuları ağının (World Wide Web) genelleşmesi.

Ürün bilgilerine dünya çapında artan erişim, bu bilgilerin başlangıçta yazıldığı dil dışında, ki yazıldığı dil genelde İngilizce olurdu, farklı dillerde yazılmasını gerektirmiştir. Bu durum, standartlaşma ve yerelleşme üzerine, sadece dilin değil aynı zamanda kültürel yönlerin de dikkate alınmasının önemi konusunda geniş bir tartışma başlatmıştır.

Sing ve Pereira'ya (2005) göre, standartlaşma savunucuları teknolojinin küresel olarak geliştiğini ve yayıldığını, bu nedenle kültürel mesafenin en aza indirilmesi gerektiğini öne sürerken, diğerleri ise web sitelerinin nihai kullanıcılara uyarlanacak şekilde uyarlanması gerektiğini düşünmektedir.

Sing ve Pereira (2005), çeşitli ülkelerden katılan 627 katılımcının değerlendirdiği farklı ülkelerin web sitelerini örneklem olarak almıştır. Web sitelerine karşı tutum ve satın alma eğilimleri ölçülmüştür. Cevaplar, yüksek düzeyde uyarlanmış web sitelerinin güçlü bir şekilde lehine olmuştur. Ayrıca, aynı yazarlara göre, bir Forrester araştırması, İngilizce konuşmayan kullanıcıların kendi dillerinde yerleştirilmiş web sitelerinde yalnızca İngilizce web sitelerinde olduğundan iki kat daha uzun süre vakit geçirdiklerini saptamıştır.

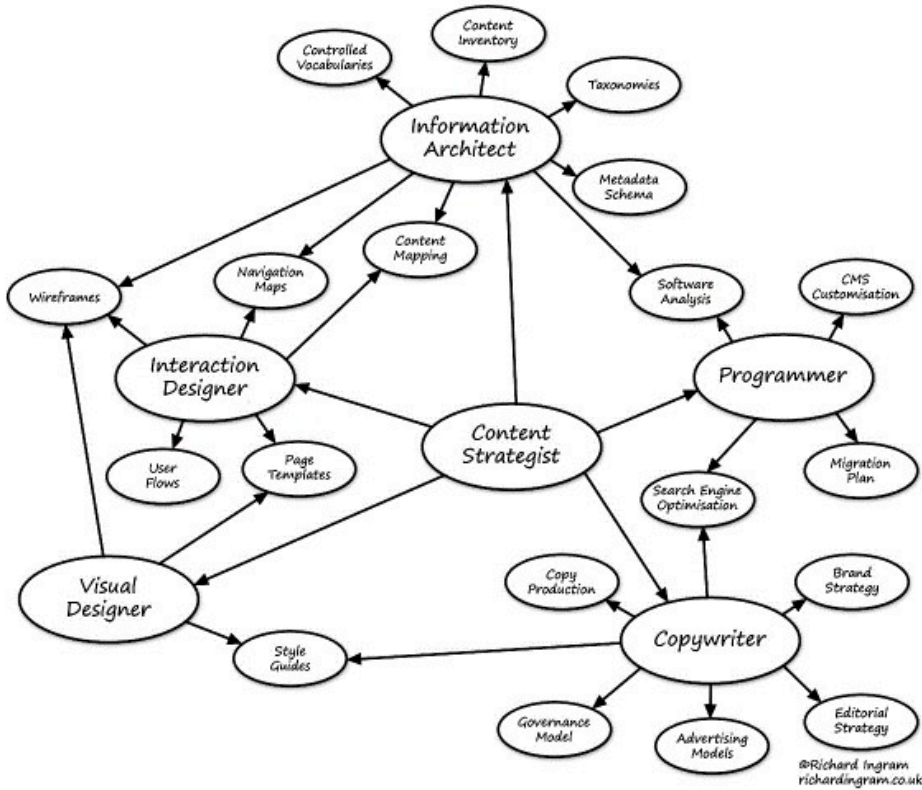
Yazarlar, standartlaştırılmış web sitelerinden kültürel olarak özelleştirilmiş web sitelerine uzanan bir bölümlenme önermişlerdir ve kültürel olarak özelleştirilmiş sitelerin faydalarıyla beraber başarısına dikkat çekmişlerdir. Başka bir deyişle, çeviri ve yerelleştirme tek başına yeterli değildir ve siteler kültürel olarak belirli bir kitleyi hedeflemelidir.

Bu, çevirmenin görevlerinin çeviri ve yerelleştirmenin ötesine geçtiği ve orijinal bilgilerin bir nebze de olsa yeniden yazılımını gerektirdiği anlamına gelmekteydi. Burada çevirmenler ve teknik iletişimciler arasındaki yakınlaşan becerilerin bir örneğini görmekteyiz.

Teknik iletişim alanında, dijital toplulukta ortaya çıkan yeni konseptler ve gereksinimlere bir başka eğilim daha yansımaktadır. “Bilgi Mimarı” veya “İçerik Strateji Uzmanı” gibi yeni iş adları, son teknoloji web siteleri için içerik oluşturma, trafik oluşturma ve satın alma ile ilgilenen uzmanları nitelendirmek için mevcut terminolojiye girmektedir. Aşağıda gösterilen modelde (bkz. Şekil 1) içerik strateji uzmanları, diğer uzmanların kendileriyle bağlantı kurduğu merkezi bir konumda görünmektedir.

Şekil 1:

İçerik Strateji Uzmanı ile İş birliği

STC Fransa Bölümü tarafından 15-16 Nisan 2010 tarihlerinde Paris'te düzenlenen İçerik Stratejisi 2010 Forumu'nda sunulan yukarıdaki model, teknik iletişimcilerin kullanıcılara ve müşterilere yaptıkları işin değerini sunma biçimlerindeki temel değişikliği göstermektedir.

Bu yeni rollerin çeviri ve teknik iletişim arasındaki yakınlaşmayı nasıl etkilediğini araştırmak ve analiz etmek ilgi çekici olacaktır. Çünkü Maylath, Gneccchi ve ark. tarafından da belirtildiği gibi (2007), Avrupa'da teknik iletişimcilerin profesyonel görünürlüğüne düşük olduğunu, farklı iş unvanlarının yaygınlaşmasının kamuoyunda daha büyük bir kafa karışıklığına neden olduğunu ve teknik iletişimcileri ünvanları ne olursa olsun nitelendiren ortak beceriler kümesini tanımlamanın faydalı olacağına inanmaktayız.

4. Beceriler Üzerine Güncel Araştırmalar

Ele almak istediğimiz soru, teknik iletişimcilerin becerileri nelerdir? Çevirmenlerin edinçleri ile ortak bir payda bulunabilir mi? Farklılıklar nelerdir? Üç çalışma özellikle amacımızla alakalı görünmektedir: *Maylath*, *Gneccchi*, ve ark. (2007), *Gouadec* (2009) ve EMT çevirmen yeterlilikleri listesi. *Maylath*'ın çalışması, çevirmenlerin ve teknik iletişimcilerin rolleri arasındaki yakınlaşmayı incelemiştir. *Gouadec*, çeviri, yorumlama veya teknik iletişim gibi dillerle bağlantılı mesleklere ilişkin kapsamlı bir genel bakış sunmuştur ve bir yeterlilikler, yatkınlıklar ve nitelikler listesi öne sürmüştür. İlgilendiğimiz hususlara en yakın olarak EMT listesi ortaya çıkmıştır.

- Söz konusu liste onaylanmış bir çevirmen becerileri listesi sağlar;
- Bu sınıflandırma hem akademik eğitimi hem de mesleki deneyimi göz önüne alır;
- Ayrıntı düzeyi, ortak Avrupa görev tanımlarını tanımlama hedefimizle uyumludur;
- Bu bakımdan benzer bir model üzerine inşa edilmiş beceri listelerini karşılaştırmayı kolaylaştıracaktır.

Paris Diderot'taki teknik iletişim ve teknik çeviri akademik programlarının kendine özgü tarihi, her iki mesleğin de beceriler açısından geniş bir ortak paydaya sahip olduğunu göstermektedir. Paris Diderot'ta teknik iletişim programının kurulmasının nedeni, birkaç ortak şirketin teknik çeviri programındaki stajyerleri teknik yazı becerilerini başarıyla gerçekleştirmek için kullanmasıydı.

Teknik çeviri öğrencilerinin hangi becerilerinin işverenler için en dikkat çekici olduğunu saptayabildik:

- Teknik bir metni analiz etme ve anlama becerisi;
- Orijinal metnin anlamını başka bir dile aktarma yeteneği;
- Hedef kitlenin teknik seviyesini kavrama yeteneği;

– Hedef dilde açık ve anlaşılır talimatlar yazabilme becerisi - bu talimatlar genellikle kaynak dile göre daha açık ve anlaşılır olmaktadır.

Bunu, ortak becerilerin ilk listesini belirlemek için bir temel olarak kullandık.

Bununla birlikte, teknik çevirmenleri veya teknik çeviri öğrencilerini- teknik iletişim işleri için çağıran şirketler, bu öğrencilerin teknik çeviriden farklı olarak teknik iletişime özel bir dizi beceri ve araç konusunda eğitilmelerini de talep ediyorlardı.

Bu, teknik iletişime özgü ve teknik çeviriden farklı bir ön beceriler listesi tanımlamamıza yardımcı olmuştur.

Ayrıca, her meslek için bir dizi temel becerilerin olduğunu ve bu beceriler olmadan bir profesyonelin mesleğini gerektiği gibi ifa edemeyeceğini; bununla beraber bir de profesyonellerin mesleklerini daha iyi şekilde ifa etmelerine yarayan ancak elzem olmayan becerilerin olduğunu varsayıyoruz.

EMT yeterlilik listesi, çevirmenler için bir dizi asgari yeterlilik listesi olarak düşünülmüştür. Amacımız EMT listesini sorgulamaktan ziyade, bazı alanlarda çevirmenler ve teknik iletişimcilerin temel becerilerinin birbirleriyle örtüşüp örtüşmediğini araştırmaktır.

5. Teknik İletişim Becerilerine Analitik Yaklaşım

Avrupa'da teknik iletişim ve daha spesifik olarak bu alanda uygulanan beceriler konusunda çok az araştırma yapıldığını gözlemliyoruz. Teknik iletişimin özellikle de Fransa'da henüz yeni bir meslek olmasından dolayı, bu alandaki araştırmalar da henüz yeni ortaya çıkmaktadır. Zorluk kısmen de olsa, bahsedilebileceği “bölümlerde” bile teknik iletişimden özel olarak bahsetmeyen ulusal araştırma yetkililerinin yapısından kaynaklanmaktadır. Bu durum, profesör ve doçent pozisyonlarının eksikliğinin ve bunun neticesinde de akademik araştırma eksikliğinin nihai bir sonucudur.

Analitik bir yaklaşımın temelini, teknik iletişimcilerin becerilerini ana hatlarıyla belirtmek için EMT programı için AB tarafından incelendiği şekliyle çevirmenlerin yeterlilikleri listesinden başlamak olabileceğini öneriyoruz.

Yeterlilikler ve beceriler terimlerini makale boyunca bilerek eş anlamlı olarak kullanmaktayız.

Bu konuda bir terminoloji seçimi yapılmalıdır.

EMT programı için cevaplanması gereken ilk soru, AB belgesinde de “Profesyonel çevirmenler, çok dilli iletişim ve multimedya iletişimde uzmanlar için yeterlilikler” olarak açıklandığı üzere “yeterlilik” kavramının seçimidir.

"Yeterlilik" ile kastedilen, belirli koşullar altında belirli bir görevi yerine getirmek için gerekli olan yatkınlık, bilgi, davranış ve teknik bilgi kombinasyonudur. Bu kombinasyon, sorumlu bir otorite (kurum, uzman) tarafından tanınır ve meşrulaştırılır.

Bununla birlikte, teknik iletişimle ilgili literatürde, *beceri* teriminin genellikle yeterlilik yerine tercih edildiğini fark etmekteyiz. *Yatkınlık, davranış, bilgi veya teknik bilgi* (Winterton 2005) terimleriyle de karşılaşmaktayız ve bu nedenle bu makalenin amacı doğrultusunda bir seçim yapmak zorunda kalmaktayız. Bu seçim kolay bir iş değildir. *Concise Oxford Dictionary* (2005) tarafından önerilen tanımlar arasından, konumuzla ilişkili görünenleri seçtik:

- Yatkınlık, “belirli bir beceriyi kazanmak için uygunluk veya yatkınlıktır” (62).
- Davranış “bir insan, hayvan vb. gibi canlıların uyarana karşı tepkisidir” (116).
- Beceri, "uzmanlık, uygulamalı yatkınlık, bir eylemde kolaylık" anlamlarına gelmektedir. (1301).
- Yeterlilik ise “bir kişinin yetkin ve becerili olduğu bir alandır” (271).
- Bilgi, “bir konunun deneyimlenmesi, teorik veya pratik olarak anlaşılmasıyla kazanılan farkındalık veya aşinalıktır” (753).
- Teknik bilgi ise “pratik bir bilgidir; uzmanlık, doğal beceri içerir.” (753).

Bu tanımları incelersek, terimler arasındaki muhtemel farklar net olarak ortaya çıkmamaktadır. Bilgi toplumu uzmanları tarafından öne sürülen tanımları inceledik ve bilgi ile beceri arasındaki farkı şu şekilde belirlediklerini gördük:

Bilgi, gündelik dünyamızın nasıl oluştuğuna ve nasıl çalıştığına dair anlayışımız olarak görülebilir. Beceriler, pratik ortamlarda bilginizi bilinçli veya bilinçsiz olarak pragmatik olarak uygulama yeteneğini içerir. Bu ortamda, “beceriler”, “bir şeyin yapılma” şeklini vurgulayarak, yetkinliğin teknik yönleri olarak algılanabilir. (Antiroiko, Lintilä et al. 2001: 29)

Bir adım daha ileri giderek, Virkus (2003) *anahtar becerilerin* eş anlamlılarını da dikkate almaktadır. Temel beceriler, aktarılabilir beceriler, çapraz beceriler, genel beceriler, sosyal beceriler, kişisel beceriler, temel yetkinlikler, anahtar yetkinlikler, genel yetkinlikler, sosyal yetkinlikler, tüm alanlarda yetkin performansı destekleyen aktarılabilir becerileri tanımlamak için kullanılır.

Açıklık ve tutarlılık adına ve Anttiroiko'nun *teknik bir yeterlilik* olarak beceri terimini kullanması sebebiyle, *yeterlilik* terimini kullanan EMT'ye yapılan herhangi bir referans dışında, şimdilik beceri terimini kullanacağız.

EMT programı için AB tarafından yayınlanan yeterlilikler listesine geri dönersek, altı yeterlilik maddesi önerilmiş ve altı ana başlık altında 48 alt yeterlilik listelenmiştir:

- Çeviri hizmeti sağlama yeterliliği
- Dil yeterliliği
- Kültürlerarası yeterlilik
- Bilgi madenciliği yeterliliği
- Teknolojik yeterlilik
- Konu ile ilgili yeterlilik

Araştırılması gereken bir sonraki soru ise, EMT yeterliliklerinin çeviri alanından teknik iletişim alanına ne ölçüde aktarılabilirdir. Gerek ABD gerekse Avrupa’da gözlemlenebilen şey şudur ki, her iki mesleğin de birlikte çalışmasına ve çeviriye yazmanın da dahil edilmesi konusunda bir gereksinim vardır. Bu nedenle, iş birliği için mümkün olan en iyi koşulları yaratabilmek amacıyla, teknik iletişim ve teknik çeviri alanındaki akademik programların diğer disiplinlerdeki dersleri içermesi gerektiği genel olarak kabul edilmektedir. Derslerin içeriği, her iki alandaki becerilerin karşılaştırması yoluyla tanımlanabilecektir.

İlk yaklaşımımız, anketin alfa sürümünü oluşturabilmek için yalnızca az sayıda (20) teknik iletişimciye EMT listesi yollamak olmuştur. İlk geri bildirim almak için yalnızca "çeviriyi" "teknik iletişim" olarak değiştirdik. Cevapların hepsi aynıydı: farklı girdiler oldukça muğlak olmuştur ve genel kanı, bunların teknik iletişime uygun olmadığı yönünde olmuştur.

Teknik iletişime uyarlamak için listeyi düzeltmeye başladık. Ek 1’de sunulan hali, devam eden çalışma olarak kabul edilmelidir. Yazma becerileri, bilgi mimarisi ve görsel okuryazarlık gibi teknik iletişim için özel ve önemli olan yeni beceri kategorileri ve teknolojik beceriler altında olduğu gibi yeni etiketleri ortaya çıkardık. Kesinlik, teknik iletişimcilerin temel bir niteliği olduğundan, olası bir belirsizliği önlemek için EMT listesinde sunulan bazı girdiler yeniden yazılmalıdır. Örneğin, “Çevirmenin sosyal rolünün farkında olmak” girdisi basitçe “Teknik iletişimcinin sosyal rolünün farkında olmak” olarak çevrilemez. Daha spesifik olması ve teknik iletişimcinin toplumdaki mi yoksa bir kuruluş içindeki rolüne mi atıfta bulunduğunu belirlemesi gerekecektir.

Analizimiz yalnızca potansiyel araştırmaların temelini oluşturmaktadır. Metodoloji soruları da dahil olmak üzere yanıt bekleyen birçok soru mevcuttur.

Sonuç

ABD ve Avrupa’da iki farklı alan olan çeviri ve teknik iletişim alanlarının analizi, zıt eğilimler göstermektedir.

Endüstride teknik iletişimin köklü bir geçmişinin olduğu ABD'de, dil becerilerindeki gereksinimlerin farklılığından dolayı çeviri, teknik iletişimin bir ürünü olarak görülmemektedir. Avrupa'da teknik iletişimin çevirinin bir parçası olduğu görüşü yaygındır, bu nedenle ilk soru da “Tavuk mu Yumurtadan Çıkar Yumurta mı Tavuktan?” sorusudur. Bunu yanıtlama çabası da, “Teknik iletişimcilerin becerileri nelerdir?” sorusunu gündeme getiriyor. Karşılaştırma amacıyla, meslekler arasındaki becerilerin yakınlığını veya örtüşmesini analiz etmenin zamanı bu kapsamda gelmiştir.

Böylesi bir yöntemin daha önce benimsenmediğini göz önünde bulundurarak, bu araştırmanın muhtemel bir başka EMT etiketine ön ayak olarak, teknik iletişim müfredatı oluşturmak gibi çeşitli alanlarda faydalı bir referans çerçevesi olabileceğini umuyoruz. Bu referans çerçevesi aynı zamanda profesyonel sertifikalandırmaya veya teknik iletişimciler için işe alım kriterlerinin gelişimine katkıda bulunacaktır.

Bu araştırmanın, yeni iş yaklaşımlarıyla (dış kaynak kullanımı) veya gereksinimlerle (içerik stratejisi, topluluk yönetimi...) bağlantılı olarak iş tanımları ve unvanların gelecekteki eğilimleri hususunda da göstergeler sunacağı ve böylece Fransa'da teknik iletişim konusunda yapılacak çalışmaların önünü açacağı umudunu paylaşıyoruz.

Kaynakça

- Anttiroiko, A., Lintilä, L., and Savolainen, R. (2001). Information Society Competencies of Managers: Conceptual Considerations. In: Erik panzar, Reijo Savolainen and Päivi Tynjälä, eds. In Search for a Human-centred Information Society. Tampere: Tampere University Press, 27-57.
- Ballard, M. (1999). Claude-Gaspar Bachet de Méziac. *Circuit*. 65: 20-21.
- Ballard, M. (2007). De Cicéron à Benjamin, Traducteurs, Traductions, Réflexions. Presses Universitaires du Septentrion: Villeneuve d'Ascq.
- Boulanger, P. (2004). L'épistémologie cinétique de la traduction: catalyseur d'éthique. *TTR*. 17 (2): 57-66.
- Froeliger, N. (to be published). L'institutionnalisation au risque de la déstructuration: la question de la professionnalisation en traduction. In: Jose Carlos Hererras, ed. L'Europe des 27 et ses langues, minutes of the international conference L'Europe des 27 et ses langues. Paris: Université Paris Diderot, December 3-5, 2009.
- Gouadec, D. (2009). Guide des métiers de la traduction – localisation et de la communication multilingue et multimedia. Paris: La Maison du Dictionnaire.

- Kuhn, T. (1963/1983): *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- Levy, J. (1967/2000). *Translation As A Decision Process*. In: Laurence Venuti, ed. *The Translation Studies Reader*. London/New York, 148-159.
- Maylath, B., Gneccchi, M., Mousten, B., et al. (2007). *Professional Communication and Translation in Convergence*. In: *IEEE International Professional Communication Conference Proceedings*, Montreal, 14 July 2008. New York: IEEE, 191-205.
- O'Hara, F. M., Jr. (2001). *A Brief History of Technical Communication*. STC's 48th Annual Conference Proceedings, Society for Technical Communication, Arlington, Va., 500–504. Visited 9 May 2010.
- Sing, N., and Pereira, A., (2005). *The Culturally Customized Web Site: Customizing Web Sites for The Global Marketplace*. Oxford: Elsevier Butterworth – Heinemann.
- Thompson, D(2005): *The Concise Oxford Dictionary of Current English*. Oxford: Clarendon Press.
- Virkus, S. (2003). *Information Literacy: Seeking Meaning, Competency, Skills and Literacy*. Lecture at Humboldt University.
- Winterton, J., Delamare D., Françoise, S., *Typology of knowledge, Skills and Competences. Clarification of the Concept and Prototype*, Center for European Research on Employment and Human Resources, Groupe ESC Toulouse, Research Report Elaborated on behalf of Cedefop/Thessaloniki (26 January 2005).